

Raadsinformatiebrief

Onderwerp	Gebiedsproces Polder Westzaan Uitvoeringsstrategie en Samenwerkingsverklaring
Portefeuillehouder	W. Breunese
Portefeuille	Natuur en Landschap en Recreatie

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

Inleiding

Het gebiedsproces Polder Westzaan is in 2021 opgestart met als doel om uiteindelijk een gezonde en toekomstbestendige polder te creëren voor mens, plant en dier. De reeds doorlopen fases van het gebiedsproces hebben geresulteerd in de Verkenning Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan (2021/26073) (hierna: Verkenning) en de Integrale Gebiedsvisie polder Westzaan 2040 (hierna: Gebiedsvisie). Op basis van de Verkenning en de Gebiedsvisie zijn nu de Uitvoeringsstrategie Gebiedsvisie Polder Westzaan (hierna: Uitvoeringsstrategie) en de Verklaring van de Intentie om Samen te Werken in het gebiedsproces Polder Westzaan (hierna: Samenwerkingsverklaring) uitgewerkt en door ons college vastgesteld.

Hieronder informeren wij u verder over de Uitvoeringstrategie en Samenwerkingsverklaring. Bij de uitwerking van de Uitvoeringsstrategie is rekening gehouden met het amendement 'Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan d.d. 14 juli 2022 met betrekking tot de verbraking'.

De Verkenning, de Gebiedsvisie, de Uitvoeringsstrategie en de Samenwerkingsverklaring zijn resultaten van een intensief gebiedsproces. Het Gebiedsproces staat onder leiding van de initiatiefnemers de gemeente Zaanstad en de provincie Noord Holland. Zij hebben het Platform Zaanse Veenweiden, Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO), Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken (WLD), Staatsbosbeheer (SBB), het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en agrariërs en omwonenden betrokken bij dit gebiedsproces. Om recht te doen aan de diversiteit in belangen en de emoties die voortvloeien uit de te maken keuzes, is het uitgangspunt van het Gebiedsproces; draagvlak, dialoog en samenwerking. De in de klankboordgroep in het gebiedsproces betrokken partijen hebben actief geparticipeerd en bijgedragen aan de Uitvoeringsstrategie en de Samenwerkingsverklaring. Gedurende het gebiedsproces is het besef gegroeid dat de betrokkenen en organisaties elkaar nodig hebben om tot integrale aanpak te komen. Ondanks de verschillen, de grote private belangen en de forse maatschappelijke opgaven, wordt er gekozen voor samenwerking. Er is bij alle partijen een duidelijke wil om de samenwerking ook voor langere tijd te bestendigen. De gemeente Zaanstad ondertekent de Samenverklaring mits alle betrokken partijen dat ook doen.

De Uitvoeringsstrategie beschrijft de aanpak en uitwerking van de strategische keuzes die in de Gebiedsvisie zijn gemaakt. Het uitvoeren van de projecten en het maken van keuzes, vraagt om constructieve, respectvolle en langdurige samenwerking. In de Samenwerkingsverklaring zijn deze belegd.

Beoogd wordt dat betrokken partijen de Samenwerkingsverklaring ondertekenen op 29 januari 2025. Hiermee committeren de gebiedspartners zich aan het gezamenlijk oppakken van gebiedsuitdagingen en wordt de samenwerking officieel bekrachtigd.

Nu de Uitvoeringsstrategie is vastgesteld en de Samenwerkingsverklaring worden ondertekend, gaat het gebiedsproces een volgende fase van uitvoering in.

Toelichting

Inleiding/Terugblik

Medio juli 2022 is de Gebiedsvisie vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en de gemeenteraad van Zaanstad. Hiervoor is eerst een Verkenning vastgesteld waarin kaders en uitgangspunten voor de Gebiedsvisie zijn uitgewerkt.

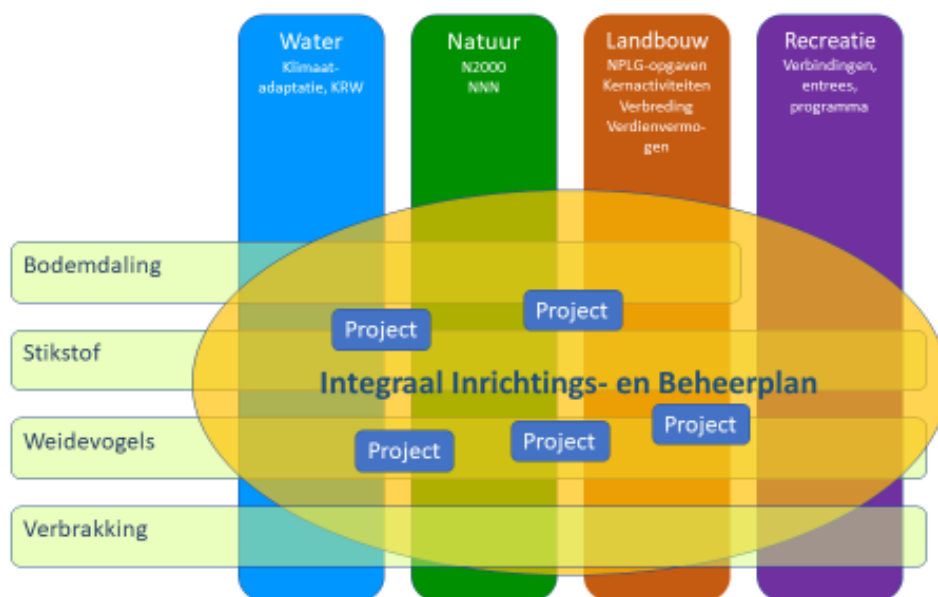
Vier thema's vormen de grondslag van de Gebiedsvisie:

1. Water: klimaatadaptief en goed beheerbaar watersysteem
2. Natuur: robuust ecologisch systeem
3. Toekomstbestendige landbouw
4. Recreatie en beleving landschap.

De Verkenning (stap 1) en de Gebiedsvisie (stap 2) vormen de basis voor de Uitvoeringsstrategie en Samenwerkingsverklaring. Met de Uitvoeringsstrategie streven betrokken partijen naar het vinden van een balans tussen de vier thema's uit de Gebiedsvisie. In de Uitvoeringsstrategie zijn projecten gedefinieerd waarmee de samenwerkende partijen uitvoering willen geven aan de strategische keuzen die in de Gebiedsvisie zijn vastgesteld. De wijze waarop de betrokken partijen in het gebiedsproces willen samenwerken, is beschreven in de Samenwerkingsverklaring.

I. Uitvoeringsstrategie

Voor de thema's en overkoepelende opgaven zijn langetermijndoelen benoemd. Voor de kortere termijn zijn projecten gedefinieerd om deze doelen en opgaven te realiseren. De projecten variëren van verkennend onderzoek tot realisatie. In onderstaande figuur is de onderlinge samenhang tussen de thema's en overkoepelende opgaven weergegeven.

Figuur 1: samenhang thema's en opgaven

De uit de projecten voortvloeiende inrichting- en beheermaatregelen worden vervolgens opgenomen en in samenhang afgewogen in een integraal inrichtings- en beheerplan voor Polder Westzaan. Omdat de dynamiek, ontwikkelingen en doorlooptijd per thema en opgave verschillen, is het vervolg van het Gebiedsproces modulair opgebouwd. Dit maakt het makkelijker onderdelen van het proces te vervangen, aan te passen of te verbeteren, zonder dat het algehele proces wordt verstoord. Doen wat al kan, zonder daarbij de integraliteit uit het oog te verliezen.

Uitvoering

De uitvoering van de Uitvoeringsstrategie staat gepland voor 2024 – 2040.

De realisatie van de Uitvoeringsstrategie wordt geborgd door een uitvoeringsorganisatie (zie tabel 1 en paragraaf 4.1 van de Uitvoeringsstrategie). Feitelijk is het een versterking van de samenwerkingsstructuur die gedurende het opstellen van de Gebiedsvisie is opgebouwd.

Projecten

Voor het gehele overzicht van projecten wordt verwezen naar de Uitvoeringsstrategie. Een aantal projecten uit de Uitvoeringsstrategie zijn inmiddels in uitvoering. Twee van de meest in het oog springende projecten uit de Uitvoeringsstrategie zijn:

- a. De wijze waarop de koers van *verbrakking* van het gehele polderwatersysteem gefaseerd wordt uitgewerkt. met onderzoeken naar de impact van verbrakken op de agrarische sector, het stedelijk en het private groen. De onderzoeksresultaten worden verwerkt en er wordt een uitvoeringsplan opgesteld. Tussentijdse onderzoeksresultaten en het Uitvoeringsplan worden voorgelegd aan de gemeenteraad, waarmee invulling wordt gegeven aan het amendement van de Zaanse gemeenteraad bij de vaststelling van de Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan (14 juli 2022). Vervolgens wordt besluitvorming over al dan niet realisatie verbrakking voorgelegd aan het bevoegd gezag (GS).
- b. Het onderzoek naar mogelijkheden voor verbetering van de waterhuishouding dat Zaanstad samen met hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier uitvoert met het oog op klimaatadaptatie van stedelijk en landelijk gebied.

De onderstaande drie projecten (hierna de prioritaire projecten) en de aansturing van het gebiedsproces worden mede op advies van de Klankbordgroep als eerste opgepakt in de nu volgende fase. Deze projecten worden in een gecombineerde uitvraag integraal op de markt gezet onder leiding van de provincie, vanwege hun beleidsverantwoordelijkheid op deze onderwerpen. De overige projecten worden te zijner tijd geprogrammeerd.

1. Aanpak Weidevogels

Polder Westzaan is een belangrijk weidevogelgebied in Noord-Holland, echter kennen de aantallen in dit gebied een dalende trend. Het doel van het gebiedsproces is om de weidevogelpopulatie minimaal te behouden, maar bij voorkeur uit te breiden. Om deze doelstelling te behalen wordt er ingezet op het versterken van de leefomgeving van de weidevogels in de weidevogelkernen.

2. Aanpak Veenmosrietlanden

Een fors deel van Polder Westzaan is aangewezen als Natura 2000-gebied, waarvoor kwantiteit- en kwaliteitsdoelstellingen zijn opgenomen in de wetgeving. De habitattypen in de polder staan onder druk. Het habitatype veenmosrietlanden is nader onderzocht, waarbij een sterke achteruitgang is vastgesteld. Om te voldoen aan Natura 2000-doelstellingen en de compensatieopgave verbonden aan de Guisweg wordt er extra ingezet op dit habitatype. Met de Aanpak Veenmosrietlanden wordt meer inzicht verkregen in de huidige stand van zaken, waarna de herstelmaatregelen gericht uitgevoerd worden.

3. Agrarische Verkenning

Alle beoogde ontwikkelingen in Polder Westzaan zijn met elkaar verbonden. Bij deze onderlinge samenhang hebben de bedrijfsbelangen van de individuele agrariërs een nadrukkelijke rol. Om een toekomstbeeld te schetsen voor de agrarische sector in dit gebied wordt een agrarische verkenning uitgevoerd. Samen met de agrariërs worden maatregelen verkend, inclusief financiële effecten op de agrarische bedrijfsvoering, inrichting en beheer en de doorrekening van de stikstofimpact ervan.

Aansturing gebiedsproces: gebiedsregie

Adequate integrale en samenhangende procesvoering is onderdeel van de komende uitvoeringsfase. Meerdere projecten zijn inmiddels in uitvoering en bovenstaande drie nieuwe projecten worden opgestart. In deze fase is dan ook behoefte aan goed overzicht en samenhang, zowel op inhoud als op proces.

II. Samenwerkingsverklaring

Voor de samenwerking in dit gebiedsproces zijn eerder uitgangspunten gedefinieerd (Gebiedsvisie Polder Westzaan, fase 1 Verkenning van 9 juli 2021). Betrokken partijen willen deze uitgangspunten onverminderd van kracht laten zijn in het vervolg van dit gebiedsproces. Deze werkwijze sluit aan op de uitgangspunten die de provincie voor gebiedsprocessen heeft vastgesteld in haar Provinciaal Plan Landelijk Gebied.

Gezien de complexe maatschappelijke en politieke context van het gebiedsproces is het van belang het proces zorgvuldig te doorlopen. Het is hierbij belangrijk dat gezamenlijk stappen vooruitgezet worden. De te nemen beslissingen worden goed afgewogen en besproken met alle partners. Het proces vergt een inspanning over meerdere jaren en wordt daarom bekrachtigd met het ondertekenen van de Samenwerkingsverklaring.

In de Samenwerkingsverklaring is de wijze waarop partijen de samenwerking willen continueren, uitgewerkt. Uitgangspunt van de samenwerking is vrijwilligheid en gericht op het proces. Door het ondertekenen van deze Samenwerkingsverklaring committeren partijen zich aan de samenwerking en het proces om te komen tot een gedragen uitwerking en uitvoering van de Gebiedsvisie. Deelname aan dit proces betekent niet dat alle partijen zich op voorhand committeren aan te maken keuzes door het bevoegd gezag.

De gemeente Zaanstad ondertekent de Samenwerkingsverklaring alleen als alle andere partijen dit ook voornemens zijn. Vanwege het recente initiatief van de Minister om in te grijpen in het Nationale programma landelijk gebied (NPLG), wordt in het dictum daarom voorzichtigheidshalve een voorbehoud gemaakt. Op dit moment is de verwachting dat betrokken partijen de Samenwerkingsverklaring ondertekenen.

Draagvlak

De documenten zijn opgesteld door de werkgroep en geaccordeerd door de stuurgroep. De volgende partijen ondertekenen de Samenwerkingsverklaring:

- Provincie Noord-Holland
- Gemeente Zaanstad
- Platform Zaanse Veenweiden, mede namens de vereniging Ongeschonden Behoud Westzijderveld en de Vogelbescherming
- Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO)
- Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken (WLD)
- Staatsbosbeheer (SBB)
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)

De hierboven genoemde partijen hebben actief geparticipeerd en bijgedragen aan de Uitvoeringsstrategie en de Samenwerkingsverklaring. Het besef dat partijen elkaar nodig hebben om tot een integrale aanpak te komen is gegroeid. Ondanks de verschillen wordt er gekozen voor samenwerking. Met de ondertekening van de Samenwerkingsverklaring wordt de wil om mee te werken aan het proces en de samenwerking door deze partijen bestendigd. Bewoners worden bij de uitvoering van de deelprojecten van de Uitvoeringsstrategie betrokken in het geval bij deze deelprojecten participatie aan de orde is.

Financiële en Juridische consequenties

Financiën

Het vaststellen van de Uitvoeringsstrategie van de Gebiedsvisie Polder Westzaan heeft geen (directe) financiële consequenties. De Uitvoeringsstrategie vormt de basis om financiering voor verschillende projecten te organiseren. Hiermee wordt initiatief genomen voor de toekomstige realisatie van de projecten. Zaanstad is (mede) beleidsverantwoordelijk voor het uitwerken en realiseren van een aantal deelprojecten en is mede eigenaar van dit gebiedsproces. De kosten voor realisatie hiervan, waaronder 50% van de kosten voor gebiedsregie worden gedekt uit het exploitatiebudget van het Groen- en Waterplan Zaanstad en Meerjarig Investerings Programma openbare ruimte. Het financieel kader hierbij is de

bestaande programmabegroting. Projecten waarvoor andere partijen verantwoordelijk zijn, worden door die partijen gefinancierd.

Juridische consequenties

Met het vaststellen van de Uitvoeringsstrategie en de Samenwerkingsverklaring gaat de gemeente een vrijwillige samenwerking aan. De afspraken in de Samenwerkingsverklaring betreffen inspanningsverplichtingen en zijn niet afdwingbaar. Partijen behouden de vrijheid hun wettelijk bevoegdheden en besluitvormingsprocedures te doorlopen.

Afhankelijkheden en wettelijke kaders

- Verkenning Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan (2021/26073) waarin alle relevante kaders zijn uitgewerkt.
- Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan (2022/8846)
- Amendement van de Zaanse Gemeenteraad: Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan (14 juli 2022)
- Gemeentewet artikel 160, lid 1 sub e.
- Provinciaal Plan Landelijk Gebied (PPLG), 'Buitengewoon Noord-Holland'

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Openbaar

Aanpak/uitvoering

- Na vaststelling van het burgemeestersbesluit heeft W. Breunesse de bevoegdheid om de Samenwerkingsverklaring namens de burgemeester ondertekenen.
- De werkgroep en stuurgroep worden gecontinueerd. De reeds in gang gezette projecten worden vervolgd. De provincie start als beleidseigenaar de drie prioritaire projecten en de invulling van de gebiedsregie. Afsluiting van de weidevogelkern in Rooswijk tijdens het broedseizoen is in ontwikkeling. De overige projecten worden t.z.t. geprogrammeerd.
- De wijze waarop de koers van *verbraking* van het gehele polderwatersysteem gefaseerd wordt uitgewerkt, met onderzoeken naar de impact van verbraken op de agrarische sector, het stedelijk en het private groen. De onderzoeksresultaten worden verwerkt en er wordt een uitvoeringsplan opgesteld. Tussentijdse onderzoeksresultaten en het Uitvoeringsplan worden voorgelegd aan de gemeenteraad, waarmee invulling wordt gegeven aan het amendement van de Zaanse gemeenteraad bij de vaststelling van de Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan (14 juli 2022). Vervolgens wordt besluitvorming over al dan niet realisatie verbraking voorgelegd aan het bevoegd gezag (GS).
- Bewoners worden bij de uitvoering van de deelprojecten van de Uitvoeringsstrategie betrokken in het geval bij deze deelprojecten participatie aan de orde is.

Betreft

Actieve informatievoorziening

Bijgaande stukken

Bijlage 1 Gebiedsvisie Polder Westzaan Fase 3 Uitvoeringsstrategie 8780438
Bijlage 2 Verklaring van de intentie om samen te werken in het gebiedsproces Polder Westzaan 8780438

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

Drs. J. Hamming, burgemeester

Drs. G. Blom, gemeentesecretaris

Transactiebewijs iBabs digitale handtekening